

**Anna eväät
tulevaisuuteen.**

Potentiaali

Tietoa aineistosta

Tämä materiaali on osa Potentiaali-hankkeessa toteutettua materiaalipakettia.

Materiaalipaketti on tarkoitettu opetus- ja ohjaustyötä tekeville eri oppilaitoksissa sekä ohjauspalveluissa työskenteleville (kuten Ohjaamot, TE-toimistot, nuorisotoimi).

Materiaalipaketissa on oppitunti- ja koulutusmateriaalia työelämään ja uravalintoihin liittyvien tasa-arvo- ja segregatiokysymysten käsittelyyn niin oppilaiden kanssa kuin työyhteisön kesken. Voitte hyödyntää materiaalia tai osia niistä omien tarpeidenne mukaisesti. Voit halutessasi muokata aineistoa. Säilytäthän kuitenkin tällöin logot ja tekijään viittaavan tekstin oikeassa alakulmassa.

Aineisto on tehty osana Potentiaali-hanketta (2019–2022). Potentiaali-hankkeessa kehitetään sukupuoli- ja kulttuuritietoisien ohjauksen toimintamallia ja työvälineitä opetus- ja ohjaushenkilöstölle.

Hanketta osarahoittaa Sosiaali- ja terveysministeriö Euroopan sosiaalirahaston ohjelmasta Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 (toimintalinja 3. Työllisyys ja työvoiman liikkuvuus ja erityistavoite 8.1. Työ- ja koulutusurien sukupuolenmukaisen eriytymisen lieventäminen)

Hankkeen toteuttajat: [Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskus](#) (koordinoija), [Hämeen ammattikorkeakoulu/HAMK Edu -tutkimusyksikkö](#), [Oulun ammattikorkeakoulu/Ammatillinen opettajakorkeakoulu](#), [Jyväskylän ammattikorkeakoulu/Ammatillinen opettajakorkeakoulu](#), [Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus](#), [Nuoristotutkimuseura](#)

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Materiaalipaketti tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskäsitteiden käsittelyyn

Aineisto on ensisijaisesti suunnattu toteuttavaksi koulun työyhteisön kesken esim. opettajankokouksessa tai vesopäivänä

Käsitteet tutuksi

- Tässä aineistossa on ohjeet tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskäsitteiden käsittelyyn työyhteisön kesken.
- **Kohderyhmä:** Koulun työyhteisö. Harjoitusta voidaan hyödyntää myös oppilaiden kanssa opettajan/ohjaajan harkinnan mukaan.
- **Tavoite:** Lisätä osallistujien tietoja tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja segregatioon liittyvistä käsitteistä.
- **Miksi:** Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen edellyttää aiheeseen liittyviin käsitteisiin paneutumista. Jotta ilmiöistä voidaan keskustella, tulee ne ensin tunnistaa ja nimetä.

Huomioi aiheen sensitiivisyys

- Valmistaudu tuokioon hyvin ja varmista, että sinulla harjoitteen ohjaajana on ajankohtaista tietoa käsiteltävien käsitteiden merkityksistä.
- Käsitteistä on hyvä puhua yleisellä tasolla. On tärkeää, ettei yksittäisten ihmisten ominaisuuksia tai kokemuksia käytetä esimerkkeinä käsitteiden läpikäymisen yhteydessä.
- Epäasiallisiin kommentteihin tai käytökseen tulee puuttua ja väärinkäsitykset tulee korjata.
- Keskusteluissa on hyvä huomioida, että käsitteet ja niiden merkitykset koskevat aivan kaikkia. Vältä puhumasta meistä ja heistä.
- Emme voi tietää millaisia kokemuksia ryhmän jäsenillä on. Vältä tekemästä oletuksia ryhmän jäsenten kokemuksista/identiteetistä/ominaisuuksista/asemasta.
- Kysymyksiä saa kysyä ja mokia saa tehdä. Annetaan toisillemme tilaa erehtyä ja ollaan armollisia, itsellemme ja muille. Keskustelun tulee kuitenkin olla kunnioittavaa.
- Varmista, että ryhmässä on turvallinen ilmapiiri. Ryhmän kanssa kannattaa kehittää Turvallisemman tilan periaatteet ennen tämän kokonaisuuden läpikäymistä. Tutustu Potentiaali-hankkeen **Turvallisemman tilan periaatteiden ohjeisiin [täältä](#)**.

Näin valmistaudut tuntiin

Kesto: 1-1,5h

Tarvikkeet: Muistiinpanovälineet, kaikilla osallistujilla tulee olla tietokone/kännykkä/tabletti.

Valmistelut:

- Käy läpi tunnilla käsiteltävät käsitteet (löytyy sivulta 9) ja niiden merkitykset.
- Tutustu [Kahoot-äänestyssivustoon](#). Ohjeet sivuston käyttöön löydät esimerkiksi [Peda.net-sivustolta](#).

Tee näin:

- Kerro osallistujille tunnin tavoite ja mitä tulette tekemään.
- Aloita tunti nostamalla esille muutamia käsitteitä. Pyydä osallistujia ottamaan esille muistiinpanovälineet ja vastaamaan itsenäisesti laatikossa oleviin kysymyksiin. Painota, että tässä kohtaa osallistujien ei tarvitse tietää oikeaa vastausta. Tämän osion tarkoituksena on saada selville, mitä osallistujat tietävät jo nyt.

Mitä sinun mielestäsi sana **normi** tarkoittaa?

Mitä sinun mielestäsi sana **etuoikeus** tarkoittaa?

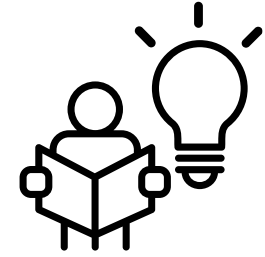
Mitä sinun mielestäsi sana **intersektionaalisuus** tarkoittaa?

Mitä sinun mielestäsi **sukupuolen mukainen segregatio** tarkoittaa?

Mitä sinun mielestäsi **kulttuuritietoisuus** tarkoittaa?

Kun osallistujat ovat vastanneet kaikkiin kysymyksiin itsenäisesti, pyydä osallistujia säästämään antamansa vastaukset tunnin loppua varten.

Tee näin:

- Jaa osallistujat 3-4 hengen ryhmiin
- Ryhmätyöskentelylle on hyvä varata aikaa noin 20min.
- **Jaa jokaiselle ryhmälle yksi käsite.** Lista käsitteistä löytyy seuraavalta sivulta. Voitte halutessanne, ja ryhmän koosta riippuen, jättää osan käsitteistä pois tai lisätä käsitteitä. Voit myös tarkistaa ryhmältäsi, mikäli jokin heidän mielestään tärkeä käsite puuttuu listalta.
- Ryhmän ensimmäinen tehtävänä on selvittää saamansa **käsitteen merkitys**. Ohjaa osallistujat selvittämään käsitteen merkitys tämän aineiston listaamista hyödyllisistä lähteistä, joka löytyy käsitteiden jälkeen.
- Ryhmän toinen tehtävä on, käsitteen merkityksen selvittämisen jälkeen, miettiä miten ryhmän käsite/ilmiö näkyy **koulun arjessa**. Miten kyseinen asia/ilmiö vaikuttaa **niihin/meihin jotka kohtaavat näitä**? Entä muihin? Mikäli käsitteeseen ja sen ilmenemiseen liittyy syrjintää tai epätasa-arvoa, mitä me voimme tehdä **torjuaksemme** sitä?

Käsitteet

Muistathan, että käsitteistä tulee keskustella yleisellä tasolla. Yksittäisten ihmisten ja osallistujien kokemuksia ei tule käyttää esimerkkinä minkään käsitteen yhteydessä.

- Normi
- Etuoikeus
- Syrjintä
- Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus
- Moniperusteinen syrjintä ja intersektionaalisuus
- Kieli- ja kulttuuritietoisuus
- Sukupuolitietoisuus ja/tai sukupuolisensitiivisyys*
- Saavutettavuus ja esteettömyys
- Vammaisuus ja ableismi
- Maahanmuuttaja/maahanmuuttajataustainen
- Rodullistaminen ja valkoisuusnormi
- Seksuaalisuus ja seksuaalivähemmistö
- Heteronormatiivisuus
- Sukupuoli ja sukupuolivähemmistö
- Mikroaggressio
- Sukupuolen mukainen segregaatio

*Huomioi, että nämä eivät ole sama kuin sukupuolineutraalisuus.

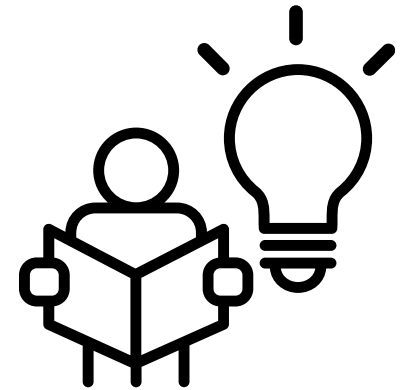
Hyödyllisiä lähteitä käsitteiden merkitysten selvittämiseksi:

- Potentiaali-hankkeen sanasto: <https://www.potentiaalihanke.fi/sanasto/>
- THL tasa-arvosanasto: <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/tasa-arvosanasto>
- THL - Yhdenvertaisuuden käsitteet: <https://thl.fi/fi/web/sote-uudistus/palvelujen-ja-arjestaaminen/yhdenvertaisuus/yhdenvertaisuuden-kasitteet>
- WOM tasa-arvosanasto: <http://wom.fi/tasa-arvotietoa/tasa-arvosanasto/#sanasto16>
- Sukupuolen moninaisuuden osaamiskeskus - Sukupuolen moninaisuuden sanasto: <https://sukupuolenosaamiskeskus.fi/sukupuolen-moninaisuus/sukupuolen-moninaisuuden-sanasto/>
- Maailmankoulu - Sukupuolitietoinen opetus: <https://maailmankoulu.fi/wp-content/uploads/2018/12/sukupuoli.pdf>
- Yhdenvertaisuus.fi - Antirasistinen sanasto: <https://yhdenvertaisuus.fi/sanasto>
- Yhdenvertaisuusvaltuutettu - Syrjintä ja yhdenvertaisuus: <https://syrjinta.fi/syrjinta-ja-yhdenvertaisuus>
- Yhdenvertaisuusvaltuutettu – Vammaisten henkilöiden oikeudet: <https://syrjinta.fi/vammaisten-henkiloiden-oikeudet>

Tee näin:

- Kun ryhmät ovat työskennelleet itsenäisesti, **käsitteet käydään läpi koko ryhmän kanssa**. Jokainen ryhmä saa vuorollaan kertoa oman käsitteensä **merkityksen** ja ajatuksensa siitä, miten se näkyy **koulun arjessa**.
- Tämän jälkeen muut osallistujat voivat jakaa ajatuksiaan käsitteestä ja sen ilmenemisen muodoista koulussa.
- Mikäli keskustelussa tulee esille, että koulussa tapahtuu käsitteeseen liittyvää syrjintää, on hyvä pohtia koko ryhmän kesken, **mitä te voitte tehdä syrjinnän vähentämiseksi**.
- Voitte myös keskustella koko ryhmän kesken liittyykö käsitteen käyttöön jonkinlaista jännitettä. Oliko käsitteestä jostain syystä haastavaa keskustella? Miksi?

Tee näin:

- **Käykää lopuksi keskustelu tehtävästä ja käsitteistä yleisesti.** Tässä kohtaa osallistujia voi pyytää ottamaan esille tunnin alussa antamansa vastaukset.

Esimerkkikysymyksiä pohdittavaksi:

Olivatko käsitteet tuttuja jo entuudestaan? Mitä uutta opitte tunnilla?

Mikä tunne/olotila jäi tehtävän jälkeen?

Onko käsitteissä vielä epäselvyyksiä? Onko tarvetta syvempään keskusteluun ja jatkokoulutukseen?

Olisiko tarpeen tehdä sanalista käsitteistä ja niiden yhteydestä koulumaailmaan?

Ovatko nämä keskustelut sellaisia, joita voitaisiin käyttää pohjustuksena tulevissa tasa-arvotyön toimenpiteissä?

Sopisiko tämä harjoite toteutettavaksi myös opiskelijaryhmän kanssa? Mitä opettajan/ohjaajan kannattaa pitää mielessään, jos harjoite tehdään opiskelijaryhmässä?

- **Lopettakaa tunti leikkimieliseen käsitevisaan Kahootissa.** Visa löytyy täältä: <https://create.kahoot.it/share/potentiaali-hankkeen-kasitteet-haltuun-visa/ed90c917-9d34-44aa-8086-6d9313e99926>

Lisätietoja: www.potentiaalihanke.fi

Potentiaali-hankkeen toteuttajat:

OPIKSELUN JA
KOULUTUKSEN
TUTKIMUSSÄÄTIÖ

NUORISOTUTKIMUSSEURA RY.
NUORISOTUTKIMUSVERKOSTO

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HÄME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

jamk | Jyväskylän
ammattikorkeakoulu

OAMK
OULUN AMMATTIKORKEAKOULU

Koordinaatio: Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto
Kesto: 1.4.2019–30.6.2022
Päärahoittaja: Sosiaali- ja terveysministeriö / Euroopan sosiaalirahasto,
Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 (hankekoodi S21690)

**TURUN
YLIOPISTO**

Potentiaalihanke.fi

**Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020**